SURUNKALI BUYRAK KASALLIGINING DIALIZGACHA BO‘LGAN BOSQICHLARIDA ICHAK MIKROBIOSENOZINING O‘ZGARISH XUSUSIYATLARI

Mansurbekov D.M.
Urganch davlat tibbiyot instituti
Abdullayev R.B.
Urganch davlat tibbiyot instituti

Dolzarbligi. Surunkali buyrak kasalligi (SBK) progressiv kechishi va terminal buyrak yetishmovchiligiga olib kelishi bilan zamonaviy nefrologiyaning muhim muammolaridan biri hisoblanadi. Keyingi yillarda SBK patogenezida «ichak–buyrak o‘qi»ning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buyrak funksiyasining pasayishi va uremik muhit ta'sirida ichak mikrobiosenozida eubiotik mikroorganizmlar kamayib, shartli-patogen va proteolitik floraning ko‘payishi kuzatiladi. Bu o‘zgarishlar ichak bar'erining buzilishi, mikrobial metabolitlar hosil bo‘lishining ortishi va tizimli yallig‘lanishning kuchayishi orqali SBK progressiyasiga qo‘shimcha hissa qo‘shishi mumkin. Ayniqsa, dializgacha bo‘lgan bosqichlarda ichak mikrobiosenozidagi o‘zgarishlarni aniqlash kasallik progressiyasi bilan bog‘liq qo‘shimcha patogenetik omillarni belgilash va ularni erta korreksiyalash nuqtai nazaridan ahamiyatlidir.

Tadqiqot maqsadi. SBKning dializgacha bo‘lgan bosqichlarida ichak mikrobiosenozining asosiy kul'tivasiyalanuvchi komponentlaridagi o‘zgarishlarni aniqlash va ularning kasallik bosqichiga bog‘liq xususiyatlarini baholash.

Material va usullar. Tadqiqotga SBKning G2–G4 bosqichlaridagi 130 nafar bemor kiritildi, ularning 69 nafari (53,1%) erkak va 61 nafari (46,9%) ayollardan iborat bo‘ldi. Bemorlar buyrak funksiyasiga ko‘ra uch guruhga ajratildi: G2 bosqich — 38 nafar, G3a–G3b bosqich — 56 nafar va G4 bosqich — 36 nafar. Ichak mikrobiosenozi najasni bakteriologik ekish va ajratilgan mikroorganizmlarni biokimyoviy identifikasiyalash usulida tekshirildi. Bifidobacterium spp., Lactobacillus spp., Escherichia coli, Enterococcus spp., shartli-patogen Enterobacteriaceae, Clostridium spp. va Candida spp. miqdori aniqlanib, natijalar log10 KHB/g ko‘rinishida baholandi.

Natijalar va ularning tahlili. Tekshirish natijalari SBK bosqichi og‘irlashishi bilan ichak mikrobiosenozining tarkibida bosqichma-bosqich disbiotik o‘zgarishlar kuchayib borishini ko‘rsatdi.

Bifidobacterium spp. miqdori G2 bosqichda o‘rtacha 8,1±0,6 log10 KHB/g ni tashkil etgan bo‘lsa, G3 bosqichda 7,2±0,7 va G4 bosqichda 6,3±0,8 log10 KHB/g gacha pasaydi ($p<0,001$). Xuddi shunday, Lactobacillus spp. miqdori mos ravishda 7,2±0,5; 6,4±0,6 va 5,7±0,7 log10 KHB/g ni tashkil qilib, G4 bosqichda G2 bosqichga nisbatan sezilarli kamaydi ($p<0,001$).

Shu bilan bir vaqtda shartli-patogen mikroflora miqdorining ortishi kuzatildi. Enterococcus spp. G2 bosqichda 5,1±0,5 log10 KHB/g dan G3 bosqichda 5,8±0,6 va G4 bosqichda 6,4±0,7 log10 KHB/g gacha oshdi ($p<0,01$). Shartli-patogen Enterobacteriaceae miqdori ham mos ravishda 4,2±0,6; 5,1±0,7 va 5,9±0,8 log10 KHB/g ni tashkil etdi ($p<0,001$). Candida spp. ning ortiqcha o‘sishi G2 bosqichda bemorlarning 15,8%ida, G3 bosqichda 28,6%ida va G4 bosqichda 41,7%ida qayd etildi ($p<0,05$).

Ichak mikrobiosenozining umumiy holati baholanganda, o‘rta va yaqqol darajadagi disbiotik o‘zgarishlar G2 bosqichda bemorlarning 31,6%ida, G3 bosqichda 58,9%ida, G4 bosqichda esa 77,8%ida aniqlandi ($p<0,001$). Demak, SBKning G2 bosqichidan G4 bosqichiga o‘tishi bilan eubiotik floraning kamayishi va shartli-patogen mikroorganizmlarning ortishi parallel ravishda kuchayib bordi. Eng yaqqol mikrobiologik o‘zgarishlar G4 bosqichda kuzatilib, bu buyrak funksional zaxirasining pasayishi bilan ichak mikrobiosenozi buzilishlari o‘rtasida bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatadi.

Xulosa. SBKning dializgacha bo‘lgan bosqichlarida ichak mikrobiosenozidagi o‘zgarishlar kasallik bosqichiga bog‘liq xususiyatga ega. BKFT pasayishi bilan Bifidobacterium spp. va Lactobacillus spp. miqdorining kamayishi, Enterococcus spp., shartli-patogen Enterobacteriaceae va Candida spp. miqdorining ortishi kuzatiladi. G3–G4 bosqichlarda disbiotik o‘zgarishlarning yuqori chastotada aniqlanishi ichak mikrobiosenozini SBK bemorlarini kompleks baholash va keyingi maqsadli korreksiyani belgilashda hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi.